

1941 november 18

A napilapok bőven beszámoltak a szubotocai emlékünnepekről. Harcosokhoz nem illik gyász. Maradandóbb emléket nem állíthatunk küzdősorainkból kiragadott társainknak, mint, ha minden erőnkkel folytatjuk a munkát — az ő munkájukat — az ő szellemükben — közös szellemünkben — életmegnyilvánulásaink minden terén. Gyárban, földön, műhelyben és irodában. Mi emlékezünk rájuk, mert kedveseink voltak ők, azok ma is és maradnak mindvégig. Emlékezünk, mert az emlékezés új erőt ad, kitartást és bátorságot.

„Emlékezünk a régiokról . . .“

Négy nehéz harcokkal és küzdelmekkel telt év múltott el 1941 november óta, amikor a feldühödött megszállók kegyetlen módon végetvetettek tizenöt fiatal harcos életének.

Horthy seregeinek első gaztettei sok ártatlan ember életébe kerültek, megmutatták milyen is lesz az az úgynevezett délvidéki felszabadulás. Utcai kivégzések, zsúfolt börtönök és gyűjtőtáborok, rögtönítélő bíróságokat kikiáltó falragaszok és kakastollas csendőrök hirdették a fasiszta megszállók jelenlétét. Csak egészen kicsiny számú öntudatos embert nem félemlített meg az erőszakos fellépés, csak kevés szemet nem hólyagosítottak el a „felszabadulást“ dicsőítő szövegek, melyek bizonyítására mindig készenállt a kipróbált csendőrszurony.

Akik biztak a szabadság győzelmében, akik tudták, hogy az egyedüli kiút csak a harc és az ellenállás lehet, akik nem hallgattak a gyávákra, kik azt prédikálták, hogy minden elveszett és nincs értelme a harcnak — már azon a napon tömörülni kezdtek mikor a megszállók első csapatai bevonultak. Ezek között volt az a tizenöt harcos, kiket 1941 novemberében a fasiszta rémuralom kivégeztetett. Részesei és hordozói voltak a szabadságmozgalomnak, mely közvetlen az áprilisi összeomlás után indult egész Jugoszláviában.

A fokozott terror, az üldöztetések nem tántorították el a mozgalom szervezőit a harc folytatásától. A mozgalom fejlődött és tért hódított, mindnagyobb veszélyt jelentve a megszállók biztonságára.

Feldühödve az ellenállás terjeszkedésén, felbátorodva a hitleri hordák átmeneti sikereitől keleten — Horthy kormánya a kémelhárító legvadabb, legkipróbáltabb pribékjeit küldi le Bácskába, hogy az úgynevezett repülőbíróságokkal karöltve felgöngyölítsék Bácska népeinek ébredő szabadságmozgalomát.

A hírhedt sárgaház, a kémelhárító északbácskai központja épügy, mint a noviszádi „armija” egymásután zárta magába népeink lejjobbjait, kik nem voltak hajlandók meghajolni a hófítók előtt, kiknek bátorságuk volt szembeszállni a rabságot hozó fasiszta elnyomók ellen. Amikor embertelen kegyetlenséggel megkínózva testileg összetörve a sárgaház hóhérai átadták őket vérbíráinknak — egy már hiányzott soraikból.

Vukovics Matko elvtársunk, mert egyetlen feleletet sem adott kínzóinak, még a sárgaházban halt hősi halált. A kínzópadon fojtották meg a gazok téhctetlen dühükben.

A többiek felett cirkuszi előadáshoz hasonló bírósági tárgyaláson mondták ki az ítéleteket a törvényt ülő fasiszta gyilkosok.

Kötél általi halállal kellett meghalni tizenöt fiatal életnek, mert népük szabadságáért küzdöttek, mert többre becsülték a szabadságot életüknél. A szabadságot, Szovjetuniót, Sztálint és a Jugoszláv Kommunista Pártot éltetve léptek egymásután a bitó alá Mayer Ottmár és a többiek. A szabadság dicsőítő ének jelzavait fojtotta torkukra a fasiszta hóhér. Halálukban harcukhoz méltók voltak, halálukban is méltók maradtak életükhöz.

E szomorú novemberi nap négyéves évfordulóján, új, népi köztársaságunk születésének hajnalán emlékezünk elesett küzdőtársainkról. Tudjuk, hogy életüket nem hiába áldozták fel, mint ahogy nem hiába adták életüket a szabadság ügyéért azok a százerek sem, akik csatákban estek el hazánk különböző részein.

A sok áldozatot követelő harc, a gigászi szabadságharc végleg meghozta gyümölcsét. A hódító seregek megsemmisültek, a főbűnösök nagyrésze már bírái előtt áll. A nép megbosszul minden a fasiszta banditák által elkövetett gaztettet és kegyetlenséget. Az elnyomók rémuralma helyett a szabadság, népeink testvéri egyetértése uralkodik. A szabadságharc áldozatainak szent sírjai felett új, szabad élet sarjad.

Akik harcoltak a szabad életért, akik becsülik az elesett harcosok áldozatát, éberren őrzik e nagy küzdelem vívmányait, készenállva, hogy megvédjék *mindenkor és minden eszközzel* népeink súlyos harcok árán kivívott szabadságát.

Ebben a szellemben hajtunk fejet 1941 novemberében elesett küzdőtársaink emléke előtt.

Goteszman Tibor

»A gyűlevész proletárság, a régi társadalom legalsóbb rétegeinek ez a rothadási terméke, forradalom idején belesodródhatik a mozgalomba, azonban életviszonyai szerint mindig hajlandóbb lesz arra, hogy reakciós üzelmek számára adja el magát.« (Marksz.)